

Kwalitatieve aansprakelijkheid voor dieren: het Loretta-arrest

Voor schade veroorzaakt door een dier is doorgaans de bezitter van dat dier aansprakelijk, zo volgt uit artikel 6:179 Burgerlijk Wetboek (BW). Wordt een dier echter bedrijfsmatig gebruikt, dan is op basis van artikel 6:181 BW die gebruiker aansprakelijk voor door het dier veroorzaakte schade. Ook voor gebrekkige opstallen en roerende zaken geldt dat in principe de bezitter aansprakelijk is, tenzij een bedrijfsmatig gebruiker kan worden aangewezen. Maar wanneer is sprake van bedrijfsmatig gebruik? Een arrest van de Hoge Raad van 1 april 2011 geeft richting aan de beantwoording van deze vraag (LJN BP1475).

De Hoge Raad oordeelde in het zogenaamde Loretta-arrest het volgende. Wat was het geval? Een meisje, Marloes, staat in een manege te kijken hoe het paard Loretta wordt getraind door een werkneemster van de manege. Na afloop van de training blijft de deur van de bak openstaan. Marloes loopt de bak in en het paard trapt haar in het voorbijgaan in het gezicht. Marloes loopt ernstig letsel op. De wet bepaalt dat bezitters van dieren aansprakelijk zijn voor door die dieren veroorzaakte schade. De ouders van Marloes dagvaardden dan ook (uitsluitend) de bezitter/eigenaar van het paard. De eigenaar stelt dat de aansprakelijkheid niet op hem rust, maar op de manege, gelet op artikel 6:181 BW.

Het rechterlijk oordeel

Zowel rechtbank, hof als Hoge Raad wijzen niet de bezitter maar de manege als aansprakelijke partij aan. Treurig, overigens, nu de manege niet was gedagvaard. Dat niet de bezitter maar de manege aansprakelijk is, volgt uit het feit dat de manege het paard niet slechts stalde, maar het dier ten tijde van het ongeval beleerde en daarvoor werd betaald. Zodoende is volgens de Hoge Raad sprake van 'bedrijfsmatig gebruik' en komt de aansprakelijkheid van artikel 6:181 BW om de hoek kijken. Dit begrip 'bedrijfsmatig gebruik' dient ruim te worden uitgelegd. De training van Loretta was afgelopen op het moment dat Marloes de bak inliep. Daarnaast was de beleeringsovereenkomst bijna ten einde. Is er dan nog sprake van gebruik in de uitoefening van het bedrijf van de manege? Ja, oordeelt de Hoge Raad. Voor toepassing van artikel 6:181 BW is niet van belang of het dier duurzaam en ten eigen nutte wordt

gebruikt en evenmin of het doel waarvoor het dier wordt gehouden, inmiddels bijna is bereikt. De manege is aansprakelijk omdat zij het bedrijf uitoefent waarin het dier wordt gebruikt. Is artikel 6:181 BW van toepassing dan is het gevolg dat de bezitter van het dier is 'bevrijd' van aansprakelijkheid.

Nasleep

Op basis van het Loretta-arrest is een manege al snel aansprakelijk voor een ruitongeluk. De gevolgen daarvan worden de manege toegerekend. Deze gevolgen kunnen fors zijn als wordt bedacht dat ruitongelukken niet zelden leiden tot vrij zwaar letsel en de nasleep van een ruitongeluk langduriger en ingrijpender is dan bij andere sportletsels. Overigens geldt dat, nu de aansprakelijkheid van de manege gewoon uit de wet voortvloeit, zoals de Hoge Raad oordeelt, het niet mogelijk is daarvan op basis van een overeenkomst af te wijken. Het enkel stallen van een paard zal echter niet direct vallen onder de definitie van bedrijfsmatig gebruik. Indien een manege tegen betaling een paard stalt dat losbreekt en schade veroorzaakt, lijkt eerder de bezitter dan de manege daarvoor aansprakelijk, tenzij sprake is van schuld aan de zijde van de manege, doordat bijvoorbeeld een medewerker de staldeur niet goed heeft gesloten.

Reikwijdte van het arrest

Geldt de door de Hoge Raad aangenomen aansprakelijkheidsverlegging ook voor de bedrijfsmatig gebruiker van roerende zaken (6:173 BW) of opstallen (6:174 BW), nu die ook in artikel 6:181 BW staan opgenomen? Om met het laatste te beginnen: voor opstallen vereist de wet blijkens

artikel 6:181 lid 1 BW een 'functioneel verband' tussen de schade en het bedrijfsmatig gebruik van de opstal. Indien de schadeoorzaak niets met de uitoefening/functie van het bedrijf te maken heeft, maar te wijten is aan een normaal gebrek van de opstal, blijft de bezitter aansprakelijk. Valt bijvoorbeeld een dakpan van een gehuurde loods, dan zal doorgaans de verhuurder van die loods in zijn hoedanigheid van bezitter aansprakelijk zijn. Ontstaat het gebrek echter in het kader van de bedrijfsuitoefening, dan verschuift de aansprakelijkheid naar de gebruiker. Mocht blijken dat de dakpan loskomt ten gevolge van trillingen doordat in de loods werkzaamheden met zware machines plaatsvinden, dan is waarschijnlijk de huurder, als gebruiker, aansprakelijk. Naar verwachting zal het Loretta-arrest vooral van belang zijn voor de aansprakelijkheid van een gebrekkige roerende zaak (6:173 BW) die wordt gebruikt in de bedrijfsuitoefening van een derde. Stel, een aannemer (A) leent een graafmachine van een bevriend bedrijf (B). De machine blijkt gebrekkig en bij het werken ermee door de aannemer ontstaat schade door dit gebrek aan derden (C). Indien de uitkomst van het Loretta-arrest op deze casus wordt toegepast, zou C aannemer A kunnen aanspreken als bedrijfsmatig gebruiker en niet het bevriende bedrijf. De aansprakelijkheid is dan exclusief, zodat onderling regres niet mogelijk is. Maar gesteld nu dat de aannemer de graafmachine niet zou lenen, maar zou huren. De vraag is (en blijft voorlopig) wie dan de graafmachine bedrijfsmatig gebruikt: de aannemer door deze feitelijk te gebruiken in de uitoefening van zijn aannemersbedrijf, of de uitlener, nu het uitlenen van de graafmachine onderdeel van zijn bedrijf is? Nu de kwalitatieve aansprakelijkheden en artikel 6:181 BW in het bijzonder de laatste jaren zowel in de rechtspraak als in de literatuur sterk in de belangstelling staan, is de verwachting dat de rechtspraak dit soort vragen ter beoordeling kan verwachten.

Mr Manon Pluymen
Advocaat bij JPR Advocaten
vestiging Doetinchem